

KUUSTBON

Organ för svenskarna i Estland.

Julfesten på Birkas folkhögskola.

Julfesten på Birkas folkhögskola firades gemensamt av eleverna och N. U. F.-arna. Fastän naturen inte hade klätt sig just i julskrud, som dock julstämningen inte att lida av det. Tvärtom stod glädjen högt i tak.

Rektor Byström talade i sitt inledningsanförande om julens underbara makt över människosinnen, om "julrosens" segergång också i en kall och frusen tid. Rövare bli människovänliga och frid och försönig behärskar stridlystna sinnen.

Dagens festtal hölls av skol-föreståndare A. Samberg, vilken bl. a. sade:

"Det är en spännande tid denna bokslutets tid. Man råkar lätt i luven med sig själv, man grämer sig över onödiga poster och man är fast besluten att icke upprepa gjorda fel en gång till ett följande år.

Det är alltid hälsosamt, när man bemödar sig om att se sig själv och när man samlar sig för att uppgöra en enklare och redigare budget för ett nytt år.

Sålunda kan en budget verka på oss som ett slags uppfostringsfaktor, som tyglare, men även som pådrivare.

Men det är icke blott den enskilde individens väl jag här ville framhålla, det är fastmer stammens väl i sin helhet som förpliktar oss. Det är landet, staten, som har rätt att

fordra av oss, att vi äro något, bli till något.

Vi ha således övergått från ett beslut för den enskilde till ett bokslut för stammen. —

Vi måste ha en stor lidelse i vårt Aiboland, och vi måste föra dessa tankar om bygdens ve och väl ut till det svenska folket i vårt land.

Vi måste fråga oss, om vi äro ett folk, som växer till eller avtar, om vi äro ett folk som går framåt, eller stampar på stället, om vi äro landets driftiga, vakna medborgare, som hjälpa till att det allmänna väståndet i landet skrider framåt, eller om vi till äventyrs bidra till den allmänna utvecklingens tillbakagång.

Vi måste se allvarligt på vår gård och stuga, breda ut kartan över våra marker och tänka en gång riktiga husbonde-tankar över det, som är vårt. —

Skräp och bråte måste bort från våra gårdar och trädgårdar. Vi måste få blicken upp för något som heter hemkultur. Där behövs utdikning, plantering och arbete. Det kan kännas svårt, men det skall kännas svårt. Frukten smakar desto sötare. — Den yttre hemkulturen måste undergå en förändring. Gråheten och förfallenheten måste i många fall undanröjas. Vi måste bryta upp nya tegar, trampa upp nya stigar och läsa nyttiga böcker. Bli detta gjort då kan en gränad far leva upp på nytt, ty han skall se och känna, huru verket fortsattes och jordbrukarkallet — modernärningen med ank genom tusen år — förkovras och utvecklas; han skall känna att arvet förvaltas väl.

Jorden, den ekonomiska kraftkällan, böra vi hedra. Vi måste ur dess sköte frambringa nya värden. Torparstugan och torparstämningen måste i många fall försvinna ur våra bonde- och jordbrukarhem. Vi måste arbeta på lång sikt. Jag ber i detta sammanhang få påminna om, att på Nuckö finns redan tre traktorer. En bonde, som förstår taga upp lämpliga nyodlingar under förutsättning att han eljest planlägger sitt hushåll väl, bör kunna göra ekonomiska framsteg.

Aldrig har det funnits så mycket att göra som nu, så många möjligheter för den, som verkligen vill komma framåt. Fyll kvällarna med sång och arbete vid hyvelbänken och planmässig läsning på de ämnena, som bidra till att du kommer framåt och uppåt i ditt arbete! Lagg bort allt nervöst famlande! Det är hälsosamt att veta, att i ett hem råder arbetsglädje och flit samt att ett ordnat, planmässigt arbete råder till fromma för vårt folk, vår bygd och vårt land.

Nyligen ha vi haft en s. k. bokvecka. Huru är det härvidlag med oss svenskar? Står det väl till? Ingalunda. Våra hem äro alldeles för fattiga på böcker. Detta faktum är sorgligt, i synnerhet som ett hem utan böcker ändå i längden förblir ett fattigt hem, och ett folk utan böcker är ett fattigt folk.

Men det bokförråd vi ha där hemma, böra vi akta och hedra, om det också utgöres av blott 4 à 5 böcker, d. v. s. bibeln, psalmboken, postillan, predikoboken. Det är dessa

Julfesten...

böcker som lärt oss leva, lärt våra föräldrar bära dagens tunga, lärt dem att vandra ödmjuka inför Gud. Låt icke dessa böcker med gulnade blad och med ett gammalt årtal för tiden då boken trycktes, trasas och kastas, utan ställ dem undan, på en för dem värdig plats! Sålunda räddar du många dyrgrisp undan tidens tand och du bidrager till bokkulturens höjande i ditt hem. —

Här ha blott några tankar blivit framkastade för att vi måtte komma framåt och uppåt. Vi äro förvissade därom, att vi gagna vårt fosterland bäst, när vi visa trohet och hjälpsamhet mot våra egna företag och mot oss själva.

Vårt folk måste känna att det har en uppgift att fylla, att det icke är ängsligt för att inse sina brister och säga sig självt sanningen.“

Programmet upptog vidare ett anförande av läraren V. Pöhl, vilken talade manande ord till N. U. F.-arne, deklamation av humor, fru L. Byström, skådespel och så inte minst viktigt sång av en manskvartett och den blandade kören. Sången ljöd både stark och klämmig.

Vid julgrötborden voro bänkarna fullsatta till sista plats. Naturligtvis glömde heller inte julgubben att hälsa på och bidra till att öka stämningen.

Innan man tog farväl av varandra, för att träffas först på det nya året, sjöng man med en känsla av värme och tacksamhet "Modersmålets sång."

Elevbespisningen i våra skolor.

Skolstyrelsens chef dir. Villem Altoa har i dagarna återvänt från Finland, där han deltagit i de finländska folkskolinspektörernas möte. Därjämte har dir. Altoa denna gång liksom även tidigare studerat skolförhållandena i Finland och alldeles särskilt intresserat sig för huru elevbespisningen där är ordnad. Sina rön har han sammanfattat i en artikel härom i den estniska pedagogiska tidskriften "Eesti kool".

Dir. Altoa påpekar, att vi i Estland borde komma därhän, att liksom i Finland, varje skolbarn finge ett mål varm mat i skolan. Oftast ha eleverna lång väg att gå. Därtill är ju arbetstiden i skolan dagligen 5 a 6 timmar. Om magen då är tom, kan icke arbetsprestationerna heller bli så glänsande. Vanligen ha nog eleverna väggkost med sig, men det är inte detsamma som t. ex. en tallrik varm soppa eller gröt. För övrigt har väggkosten urartat. Förr hade barnen rejåla smörgåsar och mjölk med sig, men nu får man ofta se att eleverna ha blott vetebullar, snask och möjligen en flaska saftvatten. Detta gäller naturligtvis ej alla skolor. Ty det finnes ju redan i Estland många skolor, i synnerhet de med internat, där barnen regelbundet få kokad mat. Men felet med maten i dessa skolor åter är det, att den är för dyr. På landet kan priset nedbringas genom att barnen själva ha matvaror med sig hemifrån, men i städerna är skolmiddagen absolut för dyr. Dir. Altoa frågar: "Varför kostar en tallrik soppa 16 cent i våra skolor, då man t. o. m. på matserveringar kan få en portion för 10 cent?" I detta avseende är det ännu billigare i Finland, trots att levnadskostnaderna där äro högre. Likaså anser skolstyrelsens chef att man kunde anordna serveringen betydligt enklare och därigenom billigare än vad som nu är fallet i många av den nya skolorna i Estland. I Finland är det ytterst vanligt att skolorna icke ha någon särskild matsal varför eleverna helt enkelt äta i klassrummen. Detta tillgår sålunda: sedan alla elever tvättat sina händer, gå de till sina platser, förvandla genom ett enkelt grepp pulpeterna till matbord. (En nedfällbar list lyftes upp). Så bredes en serviett på pulpelocket, och måltiden kan börja. Härigenom inbesparas utgiften för en särskild matsal, som man ju annars har föga nytta av. Klassrummet ventileras omdelbart efter måltiden, medan barnen leka, ute på skolgården.

Som mål i den närmaste framtiden ställer direktör Altoa, att varje skolbarn i Estland måtte få ett mål varm mat un-

Mul- och klövsjukan.

En kreaturssjukdom, som på senaste tid härjat i våra grannländer är mul- och klövsjukan.

Till Sverige kom epidemien från Danmark, där den grasserat t. o. m. i den stora djurparken, Köpenhamns Zoo.

Den 8 dec. senaste år konstaterades det första fallet i Finland. Farsoten har främst härjat i södra Finland, där man för att hindra sjukdomens framfart varit tvungen att nedslakta hela kreatursbesättningar på de stora gårdarna. Så slaktades t. ex. i början av denna vecka på en gård hela kreatursbesättningen, bestående av över 100 djur.

Tillsvidare har intet fall av denna farliga sjukdom konstaterats i Estland, som är det enda land i Europa, där epidemin ännu ej uppträtt.

För våra lantbrukare torde det dock vara av intresse att lära känna sjukdomens symptom och verkningar.

Mul- och klövsjukan är en akut infektionssjukdom, som i allmänhet angriper endast de klövbärande djuren. Lidandet är till sitt väsen närmast att förlikna vid kopporna. Hudutslaget, som har karaktären av vätskefyllda blåsor, uppträder likväl endast på vissa bestämda ställen av kroppen, nämligen vid klövarna, på övergången mellan hud och horn samt hos hondjuren även på spennarna. Vidare utvecklar det sig i regel på tungans översida och överkäkens tandlösa del. Sjukdomen giver sig tillkänna genom feber och upphörd föderlust. Blåsor uppkomma i anslutning till febern redan första eller andra dygnet. De brista efter några timmar och efterlämna smärtsamma sår. Hos mjölkande djur sjunker mjölmängden. Sedan blåsorna uppträtt, visa djuren stark spottavsöndring, bli ömfotade och halta. — Vid normalt godartat förlopp är sjukdomen hävd redan efter en vecka. Dödsfall äro sällsynta hos vuxna djur. Dödlighetssiffran anges i all-

der skoldagen, att maten måtte vara närande och dock billig.

G. S.

Mul- och...

menhet till $\frac{1}{2}$ %. Spåda, diande kalvar och grisar visa en dödlighet av 25—50 %. Utom till klövdjuren har man någon enstaka gång sett att sjukdomen även kunnat övergå till kattor, råttor och igelkottar. Människan angripes ytterst sällan.

Sjukdomen hör till de farsoter, som liksom smittkopporna bland människorna, periodvis utbrett sig och härjat bland husdjuren. Den har i regel kommit österifrån och därifrån gått ut över hela Europa. Efter några år han den sedan försvunnit för att återigen dyka upp efter ett eller annat tiotal års vilotid.

Genom snabba, kraftiga åtgärder samt omedelbar nedslaktning av samtliga klövdjur i de angripna djurbesättningarna har farsoten bekämpats med framgång. Utom genom nedslaktning motarbetas sjukdomen i nödfall även genom isolering. Gårdarna spärras, personförbindelse förbjöds, djur och mjölk får ej bortföras, och hotade besättningar i närheten behandlas i förebyggande syfte

med serum. Denna metod är synnerligen osäker, men kommer till användning, när sjukdomen tagit alltför stor fart.

Smittan kan överföras både av djur och människor. Å andra sidan kan sjukdomen uppenbara sig på isolerade platser, där man, så vitt man kunnat finna, icke någon förbindelse med den nedsmittade orten ägt rum.

Nyårsaftonen hölls en fest i Höbring skola. Det omväxlande programmet upptog bl. a. tal av skolföreståndaren A. Vesterberg samt körsång. Till festen hade en talrik publik infunnit sig.

Estlands budget

för 1939/40, uppgår till över 100 miljoner kronor. Enligt grundlagen skall förslaget till budgeten vara inlämnat till parlamentet senast den 20 januari.

Familjenotiser.

Förlovning har eklaterats av läraren vid Birkas folkhögskola hr Viktor Pöhl och handarbetslärarinnan vid samma skola frk Alma Stenholm.

Trillingar födda i Tartu.

För några dagar sedan födde en ung mor i Tartu trillingar till världen. Av trillingarna äro två stycken flickor och en pojke. Alla sägas vara fullständigt friska och väga var och en över 2 kg, vilken vikt lär vara bra hos trillingar.

Chamberlain hos påven 13 januari.

Enligt en uppgift i den officiella Vatikantidningen Osservatore Romano kommer påven fredagen den 13 januari klockan 12 att mottaga brittiske premiärministern Chamberlain och utrikesministern Halifax i speciell audiens.

Nyårsfirandet krävde 160 liv i Amerika.

Nyårsfirandet har kostat 160 dödsoffer i hela landet. Flertalet av dem ha omkommit vid bilolyckor särskilt i staterna New-York, New Jersey och Californien. Som jämförelse kan nämnas att antalet dödsoffer under julhelgen var mer än dubbelt så stort.

Fröding som stillist och verskonstnär.**Fil. stud. E. Lagman.**

80-talsskalderna skildrade verkligheten utan att försköna och idealisera den. Ja, de gingo t. o. m. till motsatt ytterlighet och uppehöll sig med förkärlek vid livets och naturens mörkaste och smutsigaste sidor. På denna grävväderspoesi följer 90-talet med en ny romantisk våg. Fröding kan egentligen ej inrangeras i någon av dessa grupper. Han omfattar båda. I honom ha livet och naturen sin skald. Han skildrar dem, hur de än te sig, gläder sig med det vackra de ge och letar fram något gott och skönt även ur det sämsta. Han har en vacker blick för såväl natur som människor, han förstår och hyser medlidande med de mest förfallna och usla, som han framställer så levande med ojämförlig konst.

Frödings språk är realistiskt men aldrig vulgärt. Han liksom vägt varje ord på våg. Också blir hans vers klar och uttrycksfull, utan att det kommer in något överflödigt eller fattas något. Allt verkar naturligt framstrunget. Vi kunna jämföra en naturskildring av Fröding med en av Snoilsky.

En strof ur Snoilskys "Eremitage" lyder så:

*Hur är allt tyst! Hörs ej gräs-
[set gro?
Nu söker fågeln sitt dolda bo
bland trädets kvistar och mossor.
Violernas dämpade andedrag
försprida en vällykt, som doftar
[svag;
de vilda rosorna blossa.*

I dikten "Det var dans bort i vägen" beskriver Fröding naturen sålunda:

*Över bygden låg tindrande
stjärnfager natten,
det låg glimtande sken över
skvalpande vatten
i den lövskogbekransade sjön,*

*det kom doft ifrån klövern på
[blommande vallar
och från kådiga kottar på gräs-
[snar och tallar,
som beskuggade kullarnes krön.*

Snoilskys dikt rymmer mycket, men Frödings liksom famnar hela naturen, sådan den ter sig i sommarnatten. Snoilskys onekligen klara och välkligande strof verkar bleklagd vid sidan av Frödings. Fröding liksom får in mærg i dikten, han kommer fram till själva det sjudande och sprudlande livet, fastän det till synes somnat för natten. Han väljer de rätta orden och fogar dem samman i den rätta rytmen. Sålunda får han en gedigen vers. När Tegnér använder sig av poetiska omskrivningar och liknelser för att göra sitt språk rikare, behöver Fröding det ej utan går direkt löst på sina motiv, skildrar dem sådana han ser dem och skapar dock en rik och vacker, oftast fullödig vers. Det är den konst som är hans egen.

Forts.

Hur länge lever man?

Hur länge tror ni i låta jordelivet få äran av er närvaro? Statistiken, som kan svara på alla frågor — om också lindrigt sanningsenligt på många — säger:

Till att börja med har ni en chans på 100,000 att bli hundra år gammal. Chansen är större om ni är kvinna: två av tre hundraåringar tillhöra det s. k. svagare könet. Era chanser att bli 64 år gammal stå 1—1: av 100,000 personer bli 50,000 så gamla. Och är ni redan 60 äro möjligheterna större, ty i så fall säger statistiken att ni sannolikt blir 14½ år äldre om ni är man och 16 om ni är kvinna. Möjligheterna att ni skall bli 50 år äro 4 mot 1, i det 75,000 personer av 100,000 nå den åldern, men möjligheterna att bli 75 år äro precis de motsatta: endast 25,000 personer av 100,000 bli så gamla.

Ett barn, som föds i dag kan vänta att leva minst 60 år, men för hundra år sedan var medellivslängden bara 35 år. På 1860-talet var den 40 år. Det är den moderna vetenskapen som gjort medellivslängden större, och det är livförsäkringsbolagen som lagt fram statistiken.

Sv. Pr.

Runöborna äro f. n. helt och hållet isolerade från fastlandet. Endast pr radio upprätthålles förbindelse med ön.

Svenska församlingen i Tallinn (jämte Pakri och Naissaar).

Uppgifter från pastorkansliet för år 1938.

(Siffrorna inom parentes avse år 1937.)

Födda 9 (6).
Döda 9 (10).
Konfirmander 9 (8).
Vigde 3 par (9).
Inflyttade 7 (1).
Uuffyttade 7 (1).
Antal nattvardsgäster 79 (62).
Antal gudstjänster 58 (51).
Antal deltagare i dessa 3575 (3490).
Medlemsantalet 1137 (1140).

Vormsi som sommarort

har väckt intresse hos landskapsstyrelsen i Läänemaa. Sålunda har styrelsen vänt sig till Naturskydds- och turistföreningen med

Roosevelt vill fördubbla statsskulden.

Den amerikanska förbundsregeringen har f. n. för avsikt att anmoda kongressen att höja den lagenliga maximigränsen för statsskulden från 45 miljarder dollars till 80 miljarder.

I sitt budgettal anslog som bekant president Roosevelt statsskulden till att vid utgången av år 1939 ligga på 44.457.845.210 dollars, d. v. s. mycket nära den nuvarande maximigränsen.

Det antages redan nu, att regeringens påstådda planer om att höja gränsen till 80 miljarder kommer att möta det starkaste motståndet från de konservativa demokraternas och republikanernas sida.

Olja av tång i Japan.

Till följd av den spända ekonomiska situationen i Japan har man nu satt in alla krafter på framställning av konstprodukter för ersättning av en rad viktiga naturprodukter.

Det meddelas sålunda nu, att japanerna ha gjort stora framsteg i försöken att framställa olja av havstång. Vid kusten i nordöstra Japan, där tusentals ton tång sköljas i land har "Tokio-kompaniet" i Tokio anlagt en fabrik, som kan frambringa fem ton olja om dagen.

Den nya metoden har uppfunnits av detta bolags ingenjör Tadajuki Goto, som förklarar, att 20 procent av tången kan användas vid framställningen. Det har planerats en rad nya fabriker i denna industri.

uppmaning om att i föreningens publikationer måtte beredas större utrymme för uppsatser om Vormsö, vars vackra natur lokkar många sommargäster att där söka vila och ro under semestern.

Tidningen Pävaleht tillägger dock att t. o. torde pensianaten på Vormsö icke kunna mottaga flere sommargäster än hittills, varför det är bäst att icke göra alltför mycket reklam ännu. Men med god vilja från vormsöbornas och kommunalförvaltningens sida kunde bostadsförhållandena för sommargästerna avsevärt förbättras så småningom. Särskilt stort intresse hysa svenskar från Sve-

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

E. Nyman.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes		Utlandet	
1 år	Ekr 2:—	1, år	Ekr. 4:—
1/2 "	" 1:—	1/2 "	" 2:—

De av Kustbons ärade prenumeranter, som ännu ej erlagt sin prenumerationsavgift för 1938, torde benäget göra det med snaraste.

Likaså är det viktigt att förnya prenumerationen för 1939 i så god tid, att avbrott ej uppstår i expeditionen av tidningen.

Svenska läsrummet i Tallinn

har under sitt andra verksamhetsår 1938 haft 2262 besökare. Detta är jämt dubbelt så mycket som år 1937, då besökarantalet var 1131.

Moder med 700 avkomlingar.

I Gdynia avled nyligen zigenarkvinnan Bogumilia Kozer i en ålder av 118 år. Hon hade varit fem gånger gift. Hennes avkomma är 5 söner, 8 döttrar, 52 barnbarn, 240 barnbarnsbarn, och över 400 barnbarnsbarnbarn. Således uppgår den totala summan av efterkommande till över 700.

Åter svår nöd i södra Ryssland.

Från åtta Volgadistrikt ingå alarmerande meddelanden om en hungersnöd som hemsökt tre miljoner människor. Samtidigt har där utbrutit en tyfusepidemi. Den starka kölden och bristen i det ryska järnvägsväsendet göra tillförseln av livsmedel mycket svår. Troligen måste hela befolkningen lämna dessa distrikt, vilka besatts av militär.

rige och Finland för sina stamfränder på ön.